

Byster, statuer og minnesmerker står i Tromsø som evige påminnelser om historiske begivenheter, store bragder og menneskers virke. «Tromsø» presenterer i en artikkelserie menneskene og historiene bak.

En hilsen til livet fra friheten

«Sorgen og smerten over de vi mistet, ble til en kostbar skatt vi gjemte i hjertene våre. Det ga oss ny kraft til modning og vekst, både som individer og som nasjon.»

Tidligere stortingsmann og banksjef Anton Jakobsen talte. Det var bare 12 år etter at freden var kommet. Det var grytidlig på morgenen 17. mai i 1957, og på Rambergan ble minnesmerket over krigens falne avduket.

Anton Jakobsen var opptatt av den gleden folket følte 8. mai i 1945. Men han ga også uttrykk for at under den store gleden, merket hele nasjonen det tunge alvor og det dype vemodet over dem som aldri kom hjem fra annen verdenskrig.

Tok initiativ

Over to tusen mennesker kranset minnesmerket, som var godt pakket inn i duk. I spissen for en rekke notabiliteter var statsminister Einar Gerhardsen.

Det var redaktør Oscar Larsen i «Tromsø» som hadde tatt initiativ til og var foregangsman for å få reist en bauta til minne om de som aldri vendte hjem fra krigen. Han satte i gang en innsamlingsaksjon for å skaffe penger til minnesmerket, og 17. mai 1957 ble billedhuggeren Stinius Fredriksens monument avduket på Rambergan.

Takket de døde

Men før duken falt, holdt

Anton Jakobsen en tale som satte ord på det mange følte. Jakobsen sa:

«De som var borte hadde gjort sin gjerning på en slik måte at de som satt tilbake kunne takke de døde og være stolte av den innsats de hadde gjort. Vi ser det store tog av kvinner og av menn som i de lange og tunge årene tok kampen opp under de tyngste og vanskeligste kår.

Vi ser mor med barneflokkene. Hun skulle holde motet oppe hos seg sjøl og hos barna når far var ute i vanskelige oppdrag, og kanskje aldri kunne komme tilbake.

Vi ser arbeideren, bonden, kontormannen, læreren, presten og alle de andre som forble tro mot seg sjøl og mot landet sitt. De gikk heller i fangeleir enn å gi slipp på sin overbevisning og sin troskap mot land og folk. De valgte heller å dø som frie menn enn å leve som trell.

Vi ser fiskeren i sin daglige kamp for å holde hungeren

borte så langt det var mulig. Han tok i bokstavelig forstand «Sin Gud i sinn og satte livet inn.»

Jaget

Vi ser sjømannen som seilte på alle hav under hele krigen. Jaget fra lufta, fra havet og under havet. Torpederinger hørte så å si til dagens orden. Ofte gikk skuta ned – og sjømannen med. Ble han som ved et under reddet, gikk han straks ut igjen og tok nye sjanser for å støtte under frigjøringsverket. På de lange vaktene gikk tanken tilbake til de der heime. Til hustru og barn. Til far og mor.

Minnesmerker i Tromsø

OG HISTORIENE BAK

Jonny Hansen

Tlf.: 77 64 06 13

jonny.hansen@bladet-tromso.no

I DAG:

Minnesmerke over krigens falne

- Monument
- Plassert på Rambergan
- Reist av: Minnesmerkekomité ledet av redaktør Oscar Larsen
- Avduket: 17. mai 1957 av tidligere stortingsmann og banksjef Anton Jakobsen
- Kunstner: Billedhugger Stinius Fredriksen

INITIATIVTAKER:

Redaktør Oscar Larsen i «Tromsø» tok initiativet til minnesmerket på Rambergan.

Til festarmøy og venner.»

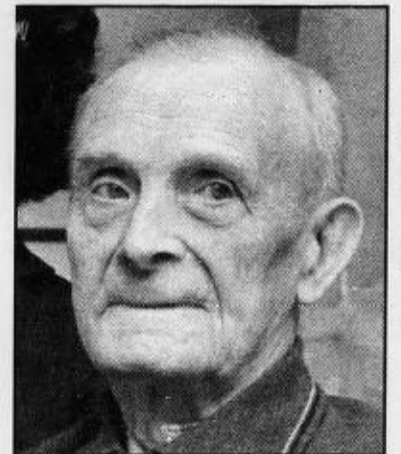
Anton Jakobsen minnet om at de som ga livet sitt, gjorde det for at vi skal leve videre.

Hilsen til livet

«Derfor skal vi gjemme sorgen over våre døde i våre hjarter, og leve livet som de døde gjorde det: Sterkt og fritt. Det Norge de døde for, skal vi verne og bygge videre i håp og tro.»

Jakobsen ga uttrykk for at det passet godt å avduke minnesteinen nettopp på 17. mai: «Da vaier alle flagg fra topp. Det er en hilsen til livet fra friheten. Og minnesmerket understreker de krav friheten stiller til oss: Løft ditt hode i glede og tro. Gå ut i den nye arbeidsdagen med all din evne. Bygg landet i tro, tillit og godhet!

– La Norge over våre grave blomstre som en Herrens hage. Det er budet fra de døde til oss

AVDUKET:

Tidligere stortingsmann og banksjef Anton Jakobsen avduket minnesmerket over dem som falt under annen verdenskrig.

i dag. Og vi svarer med å reise minnesmerket. Det skal stå som et synlig uttrykk for vår takk til de mange som ga livet sitt for oss under frihetskampen.

Og vårt løfte er å bygge landet videre fram og stå vakt om dets sikkerhet og frihet.

Duken faller

For alt det de døde ga oss, og for den veien de viste oss å gå, sier vi av hjertet: Takk!

Og vi legger til: «Gud sign kvar ærleg svein som søv der under stein. Gud sign dei kvar og ein, der dei er no.»

Så lar vi duken falle.»

jonny.hansen@bladet-tromso.no

Kilde:

Anton Jakobsen: Minne og mening, 1962.

47 ÅR GAMMELT: Minnesmerket ble avduket på 17. mai i 1957, foran 2.000 mennesker.

Neste lørdag: Minnesmerket over fangeleiren på Krøkebærsletta

Ikke Thomsen

I vår omtale av Adolf Thomsen 15. mai skrev vi at det var han som hadde komponert «Når fjordene blåner».

Førsteamanuensis Ole Kristian Brose ved Høgskolen i Tromsø, avdeling for kunsthøgskolen – Musikkonservatoriet, har kontaktet oss og stilt spørsmål ved opplysningen.

Dokumentasjonen som Brose legger fram, viser at «Når fjordene blåner» er komponert av John og Alfred

Paulsen. De skrev den for tenor og bass i Chicago i 1907.

Opplysningen i Ytrebergs byhistorie om at det var Adolf Thomsen som komponerte «Når fjordene blåner», er derfor ikke korrekt. Og ettersom det var Ytrebergs byhistorie som var hovedkilde til artikkelen om Adolf Thomsen, har vi bidratt til å viderefremme en gal opplysning.

Men takket være Ole Kristian Brose anser vi nå å ha rettet opp feilen.